Åkers Bergslag

Åker – en vandring genom historien

Det plaskar och väser från vattenhjulet. Det knakar, skriker och suckar i skogen – det gnäller, det låter som småbarn som gråter. Var det troll eller oknytt som hördes? Nej, alla dessa ljud kom från stånggången när den sakta rörde sig fram och åter för att ge kraft åt vattenpumparna vid Bredsjönäs gruva.

I dag följer du stånggångens sträckning när du vandrar stånggångsleden från Göksjön till Bredsjönäs gruva. Vid återvägen passerar du sjuhålsgruvorna från 1600-talet och följer längs den sprängda kanalen som gav vatten åt vattenhjulet. Vattenhjulet brann ned hösten 2017, nu finns bara stengrunden kvar men i närtid skall här skapas en utställning om hjulhuset och stånggången som betytt så mycket.

Andra populära vandringsleder är rundslingorna Marviksleden och två leder som utgår från Skottvång. Genom området går även Sörmlandsleden som har en anslutningsled som startar i Åker och passerar Bruksmuseet.

Vid Visnaren har Kanotkungen en iläggsplats. Du kan hyra kanoter och paddla genom Visnaren och Marvikensjöarna ned till Gnesta eller hela vägen till Östersjön om du vill (se kanotkungen.se).

I Åkers Bergslag hittar du också flera fina och populära ädelfiskesjöar bara 6-7 km från Åker (se åkersfiske.se).

Andra intressanta besöksmål är Skottvångs, Älgsjöbackens och Bredsjönäs gruvor. Kalkbrottet vid Kalkbro med flera ovanliga växter och fornborgen Mörtsjö Ringmur är andra intressanta platser.

Efter besök på museet och brukets gamla arkiv kan en stunds avkoppling vid "templet" i Engelska parken passa. Under promenaden kanske du hittar flera gamla gravmonument i gjutjärn. Det var ägarinnan Augusta Berg-Posse-Gosling (f. Hägerflycht) som här lät begrava sina hundar.

Åker under 9000 år

8000-9000 år sedan: De första "Åkersborna" kommer hit. Vattenytan låg 75-80 meter högre än i dag och området var en ytterskärgård. De första som kom var troligen säljägare som höll till på bland annat Stenhuggarmon där utsiktstornet står i dag (Marviksleden).

2500-3700 år sedan (Bronsålder): Vattenytan låg 20-25 meter högre än i dag. En seglingsbar ränna finns på Östersjön, längs det som nu är Marvikarna, Visnaren och in i Mälaren.

1552: Kung Gustav Vasa ger i uppdrag till Anders Krutmakare att "anlägga krutverk vid strömmar som nedrinna i Mälaren". Detta år anläggs troligen Åkers krutbruk.

1580: Uppgifter finns om den första smedjan och 1584 byggs den första masugnen strax ovanför det som nu är Bruks- och Hembygdsmuseet.

1588: Nu gjuts de första kanonerna vid Åkers Bruk.

1654: Drottning Kristina utfärdar privilegium för Åkers Bruk att gjuta "jernstycken af hwad calibre och sortiment de hälst wele ..." Bruket benämns nu Åkers Stycke Bruk (stycke = kanon).

1795: Masugnen, som i dag innehåller brukets gamla arkiv, byggs och kommer vara i bruk till 1917. På samma plats fanns en tidigare masugn uppförd 1607.

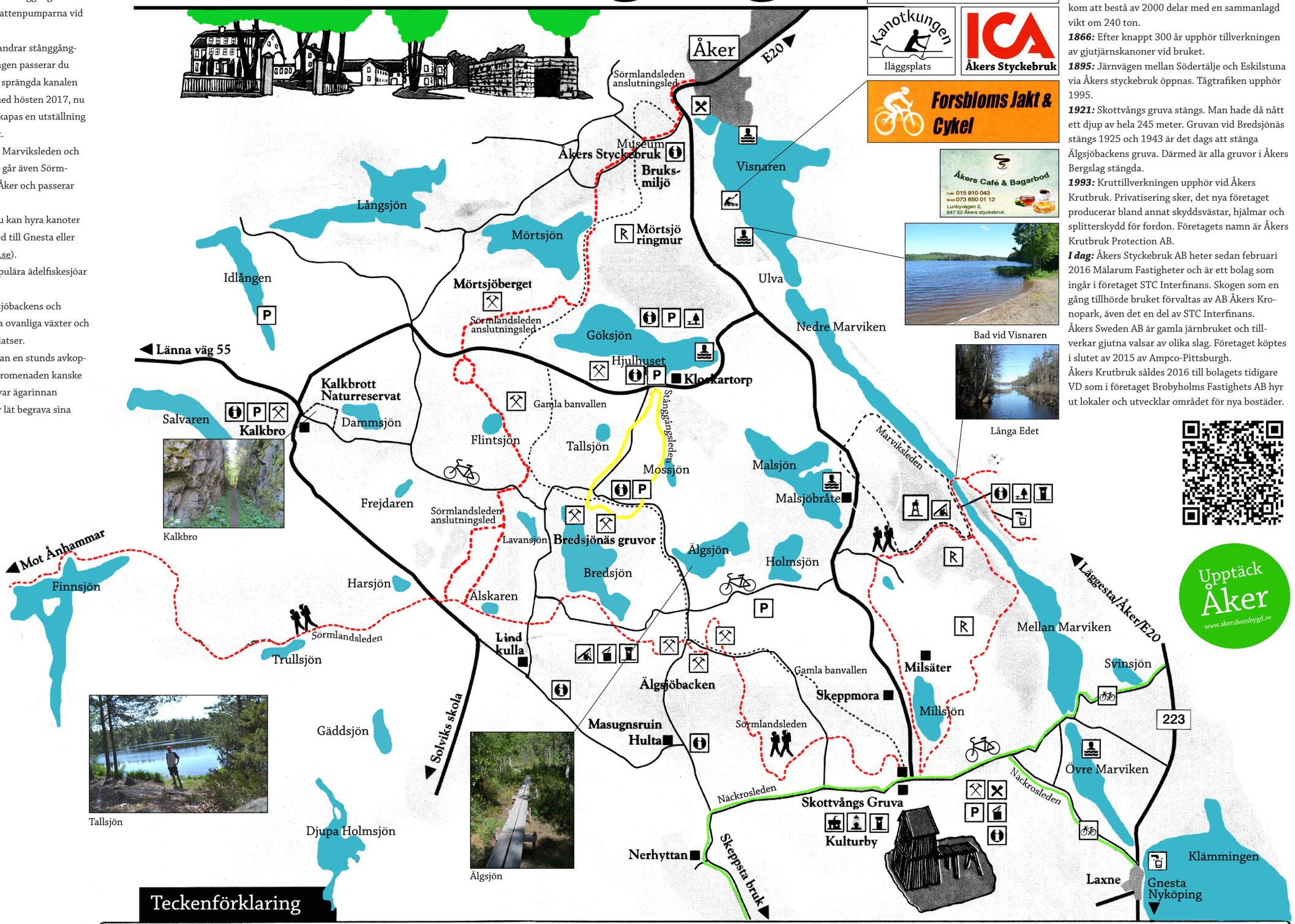

KRUTBRUKET 1552
Kanotkungen Iläggsplats
ICA Åkers Styckebruk
Forsbloms Jakt & Cykel

1806: De första valsarna gjuts. I dag är det gjutna valsar som är företaget Åkers Sweden AB:s huvudprodukt.

1838: Styckebruket får i uppgift att gjuta Riddarholmskyrkans nya torn efter branden 1835. Det kom att bestå av 2000 delar med en sammanlagd vikt om 240 ton.

1866: Efter knappt 300 år upphör tillverkningen av gjutjärnskanoner vid bruket.

1895: Järnvägen mellan Södertälje och Eskilstuna via Åkers styckebruk öppnas. Tågtrafiken upphör 1995.

1921: Skottvångs gruva stängs. Man hade då nått ett djup av hela 245 meter. Gruvan vid Bredsjönäs stängs 1925 och 1943 är det dags att stänga Älgsjöbackens gruva. Därmed är alla gruvor i Åkers Bergslag stängda.

1993: Kruttillverkningen upphör vid Åkers Krutbruk. Privatisering sker, det nya företaget producerar bland annat skyddsvästar, hjälmar och splitterskydd för fordon. Företagets namn är Åkers Krutbruk Protection AB.

I dag: Åkers Styckebruk AB heter sedan februari 2016 Mälarum Fastigheter och är ett bolag som ingår i företaget STC Interfinans. Skogen som en gång tillhörde bruket förvaltas av AB Åkers Kronopark, även det en del av STC Interfinans. Åkers Sweden AB är gamla järnbruket och tillverkar gjutna valsar av olika slag. Företaget köptes i slutet av 2015 av Ampco-Pittsburgh. Åkers Krutbruk såldes 2016 till bolagets tidigare VD som i företaget Brobyholms Fastighets AB hyr ut lokaler och utvecklar området för nya bostäder.

2019 v.1